

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

METHODOLOGY FOR THE FORMATION OF METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE OFFICERS – SPECIALISTS IN PHYSICAL TRAINING AND SPORTS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL TRAINING

У статті обґрунтовано теоретичні аспекти розроблення методики формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту. У роботі проведено аналіз та узагальнення наукових підходів вітчизняних та іноземних дослідників щодо визначення поняття «методика» та запропоновано його авторське визначення поняття «щодо формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в період їх професійно-педагогічної підготовки».

Методика дослідження включає теоретичний аналіз наукової літератури, узагальнення та інтерпретацію теоретичних та емпіричних даних, а також розроблення методики формування методичної компетентності. Вона охоплює основні цілі, принципи, організаційні форми, методи (методичні прийоми) навчання, види навчальних занять, а також засоби навчання та виховання, які спрямовані на її формування у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту в процесі їх професійно-педагогічної підготовки.

Аргументовано необхідність запровадження спеціального курсу «Методична компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту в період їх професійно-педагогічної підготовки у ВНЗ».

До змісту курсу включено такі теми:

Тема 1. «Майбутній офіцер, командир, фахівець фізичної підготовки і спорту: роль, місце та основні функції в системі бойової підготовки у військовій частині».

Тема 2. «Методична діяльність офіцера, командира, фахівця фізичної культури і спорту як суб'єкта військово-професійної діяльності, як у мирний, так і у воєнний час».

Тема 3. «Методична компетентність офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту як складова їх військово-професійної компетентності».

Тема 4. «Методика формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту як суб'єктів методичної діяльності у процесі професійної підготовки».

Визначено, що методика формування їх методичної компетентності реалізовується в три етапи – ціннісно-мотиваційний, когнітивно-методичний і контроль-корективний.

Ключові слова: методична компетентність, майбутній офіцер, фахівець фізичної культури і спорту, методика, формування, етапи.

The article proves the theoretical aspects of developing a method for forming the methodical competence of future officers – specialists in physical education and sports. The work analyzes and summarizes the scientific approaches of domestic and foreign researchers regarding the definition of the concept of «method» and proposes its author's definition in terms of forming the methodical competence of future officers – specialists in physical education and sports during their professional-pedagogical training.

The research method includes theoretical analysis of scientific literature, generalization and interpretation of theoretical and empirical data, as well as the development a method for forming methodical competence. It covers the main goals, principles, organizational forms, teaching methods (methodological techniques), types of educational activities, as well as teaching and upbringing tools aimed at its formation in future officers – specialists in physical education and sports during their professional-pedagogical training.

The necessity of introducing a special course «Methodical Competence of Future Officers – Specialists in Physical Education and Sports during their Professional-Pedagogical Training in Higher Military Educational Institutions» is argued. The course content includes the following topics:

Topic 1. «Future Officer, Commander, Specialist in Physical Education and Sports: Role, Place, and Main Functions in the Combat Training System in a Military Unit.»

Topic 2. «Methodological Activity of an Officer, Commander, Specialist in Physical Education and Sports as a Subject of Military-Professional Activity, both in Peacetime and in Wartime.»

Topic 3. «Methodical Competence of Officers – Specialists in Physical Education and Sports as a Component of their Military-Professional Competence.»

Topic 4. «Method for Forming the Methodical Competence of Future Officers – Specialists in Physical Education and Sports as Subjects of Methodological Activity in the Process of Professional Training.»

It is determined that the method for forming their methodical competence is implemented in three stages – value-motivational, cognitive-methodical, and control-corrective.

Key words: methodical competence, future officer, specialist in physical education and sports, method, formation, stages.

УДК 355.23 (477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.1.31>

Кирпенко Є.В.,

ад'юнкт кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Національного університету оборони України

Веремієнко М.М.,

науковий співробітник Науково-дослідного центру проблем фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Національного університету оборони України

Проблема якісної організації підготовки особового складу Збройних Сил (далі –ЗС) України набуває особливої важливості у зв'язку зі

швидкою зміною характеру ведення бойових дій, осучаснення засобів і способів ведення сучасної гібридної війни. Майбутні військові професіонали

мають бути всебічно підготовлені як теоретично та практично, так і вміти фізично адаптуватись під бойові завдання, які перед ними постають на війні. Фізична підготовленість і готовність до військово-професійної діяльності військовослужбовців є одним із основних аспектів, які забезпечують виконання ними поставлених службових і бойових завдань, а головне – забезпечує збереження життя та здоров'я військовослужбовців. У зв'язку з цим нагальною потребою є результативна підготовка військових фахівців на всіх рівнях, а у нашому випадку – професійно-педагогічну підготовку майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту (далі – майбутніх офіцерів) у вищих військових навчальних закладах (далі – ВВНЗ). ВВНЗ мають цілеспрямовано формувати у них професійно-педагогічну компетентність, важливою складовою якої є методична компетентність.

Для якісної методичної підготовки майбутніх офіцерів однією з умов є створення та впровадження методики формування у них методичної компетентності в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ, яка забезпечуватиме їх методичну підготовленість як військового.

У вітчизняній науці приділено достатньо уваги методикам формування різних видів компетентностей, у тому числі й методичної. Для нашого дослідження науковий інтерес представляють роботи таких науковців, які розв'язують проблеми розроблення методики формування різних видів компетентностей: О. Капінус (комплексна методика формування професійної суб'єктності майбутніх офіцерів на етапі первинної професіоналізації), О. Бойко (методика формування лідерської компетентності офіцерів), О. Пінчук, А. Прокопенко (розвиток цифрової компетентності), І. Беліков (методика формування організаційної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних Сил України), В. Шемчук, Н. Вербин та інші (модель розвитку діагностувальної компетентності викладачів ВВНЗ у процесі освітньо-наукової підготовки у ході російсько-української війни), Турчинов А. (методика формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки), і зокрема методичної компетентності – М. Арістархова (методика розвитку методичної компетентності інструкторів мовної підготовки засобами ІКТ), В. Остапенко (методика розвитку методичної компетентності викладачів військово-спеціальних дисциплін у системі післядипломної освіти), Л. Олійник (методика формування методичної компетентності майбутніх офіцерів військ зв'язку в процесі практичної підготовки).

Попри значну кількість наукових напрацювань із проблеми розроблення методики формування різних видів компетентностей, у тому числі й методичної, відсутня комплексна та контекстна

методика формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту у період їх професійно-педагогічної підготовки, які безпосередньо відповідати за фізичну підготовленість і готовність військовослужбовців до ведення бойових дій.

Метою статті є розроблення методики формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури та спорту у період їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Першочергово треба визначити поняттєвий апарат, а саме дати чітке розуміння, що таке «методика», а також конкретизувати наше педагогічне явище – методику формування методичної компетентності майбутніх офіцерів.

Відповідно до словника іншомовних слів «методика» визначається як «сукупність взаємопов'язаних способів та прийомів доцільного проведення будь-якої роботи» [1, с. 367]. «Методику», також описують, як документ, який описує послідовність методів, правил і засобів виконання роботи [2, с. 664].

Гончаренко С. У. визначав методику як науку, яка має обґрунтовувати, будувати та виробляти нові педагогічні процеси й технології навчання, в яких реалізувалися б мета й основні принципи освітньої системи, а також вона має спрямувати вчителя в його повсякденній творчій діяльності для допомоги тому хто вчиться оволодіти майбутньою професією [3, с. 89].

Важливо також усвідомити поняття «методика» з точки зору військової сфери. Наприклад, військова дидактика визначає це поняття як визначені форми та засоби застосування методів навчання та виховання, які уможливають здійснення глибокого пізнання проблем військового навчання, а також допомагає їх ефективніше вирішувати [8].

Додатково необхідно чітко усвідомити, що майбутні офіцери – фахівці фізичної культури і спорту насамперед отримують кваліфікацію офіцера тактичної ланки військового управління, тобто він спочатку є суб'єктом на певній ланці військового управління як офіцер, а тільки потім призначається, як правило, начальником фізичної підготовки та спорту в військовій частині. У зв'язку з цим у нашому визначенні пропонуємо вживати саме поняття «професійно-педагогічна підготовка», яку вони проходять під час навчання у ВВНЗ [9, с. 187]. А важливою їх функцією є методична, а для її реалізації має бути сформована методична компетентність.

Проведений аналіз наукової літератури, а також з урахуванням специфічності нашого психолого-педагогічного явища можемо зробити висновок, що **методика формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту в період**

їх професійно-педагогічної підготовки – це поетапна методична система її формування, елементами якої є основна ідея, цілі, принципи, організаційні форми, методи (методичні прийоми), види навчальних занять, а також засоби навчання та виховання, які сприятимуть формуванню у них компонентів методичної компетентності з урахуванням специфіки методичної діяльності.

При розробленні авторської методики формування у них методичної компетентності було поставлено такі завдання:

- розуміння потреб, формування та розвиток цінностей і мотивації до методичної діяльності у майбутніх офіцерів під час їх професійно-педагогічної підготовки;

- формування у них теоретичних основ методичної компетентності як майбутніх методистів із напрямку фізичної підготовки у військовій частині;

- формування методичних умінь, навичок і здатностей у майбутніх офіцерів як фахівців фізичної культури і спорту;

- формування у них професійно-важливих методичних якостей, які допоможуть їм не лише виконувати посадові функції, а й творчо вирішувати проблеми, які постають перед сучасним офіцером в умовах бойових дій;

- формування суб'єкта методичної діяльності щодо фізичного виховання та спорту військовослужбовців у ЗС України.

Для виконання цих завдань, які поставлені перед нашою методикою, необхідно дотримуватись загальноприйнятих і специфічних педагогічних принципів військового навчання та виховання з урахуванням вимог сучасної військової практики. Зокрема, серед них можна визначити такі:

- принцип самосвідомості й ініціативності, який передбачає формування у майбутніх офіцерів позитивного ставлення до майбутньої методичної діяльності, розвиток їх інтересу до навчання та методичної підготовки, а також їх активна участь та самостійність у навчальному процесі;

- принцип прогнозування – має забезпечувати усвідомлення курсантом відображення його, як майбутнього офіцера з урахуванням його майбутніх методичних функцій і викликів сучасної війни, які можуть поставати перед ним;

- принцип доступності навчання – має враховувати рівні сформованості методичної компетентності та розвиненість індивідуально-психічних якостей курсантів, відповідно до їх року підготовки та вікових особливостей;

- принцип системності та систематичності – забезпечує дотримання певних фундаментальних правил навчання, таких як перехід від простих до більш складних завдань або починати з конкретних аспектів та тем, із поступовим розширенням обсягом на весь предмет чи дисципліну, чи базування

нового матеріалу на вже відомих знаннях чи навичках, щоб створити зручну платформу для засвоєння нового навчального матеріалу;

- принцип контекстності – передбачає проведення навчальних занять і виховних заходів, які будуть враховувати їх методичну підготовку;

- принцип наочності – сприяє залученню курсантів до процесу навчання, покращує їх розуміння матеріалу та ефективного навчання шляхом використання візуальних засобів, які допомагають курсантам бачити та уявляти інформацію;

- принцип прикладності – відповідає за формування у них методичних умінь і навичок, які максимально повно відповідатимуть їх майбутнім методичним компетенціям; він спрямований на створення зв'язку між теорією та практикою; враховує активне використання конкретних прикладів для зрозумілого вивчення матеріалу; надає курсантам зрозуміти, як їх методичні знання будуть використовуватись у їх майбутній військово-професійній діяльності;

- принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії – передбачає активну взаємодію між викладачем та курсантами як рівноправними учасниками навчального процесу, спрямований на створення так званих «партнерських» взаємин, що у свою чергу забезпечуватиме позитивну взаємодію між суб'єктами навчання.

Важливо виокремити організаційні форми навчання, які визначають основні методи роботи курсанта та є складовою методичного компонента їх навчання та підготовки. Організаційні форми очної підготовки майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки та спорту класифікуються так:

- за характером навчальних завдань та їх специфікою (загальні і специфічні);

- за місцем здійснення навчального заходу (аудиторні, позааудиторні);

- за характером діяльності суб'єктів навчання (практичні, теоретичні);

- за часом здійснення дидактичних заходів (навчально-планові, службово-планові, позапланові);

- кількістю суб'єктів навчальної діяльності (індивідуальні, групові);

- за характером керування навчально-пізнавальною діяльністю суб'єктів навчання (заняття під керівництвом педагога, самостійна робота).

Наступним елементом є методи навчання, вони фундаментально важливі у формуванні методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки та спорту. Вони, також взаємопов'язані та взаємозумовлені з організаційними формами навчання, оскільки форми визначають метод навчання. В методиці використовуються як традиційні методи навчання (усне викладення матеріалу, обговорення матеріалу, що вивчається; показ, практичні методи, методи контролю

та самоконтролю, а також самостійна робота), так і активні методи, які активізують навчально-пізнавальну діяльність курсантів (ігрові, мозкові атаки, методи круглого столу, інтелектуальна розминка, нетрадиційні практичні заняття, кейс-метод та ін.).

Слід зазначити, що нині технологізація освіти набуває великого значення, так В. В. Ягупов зазначав, що суспільство зорієнтоване на інформатизацію, що вимагає від ВВНЗ перегляду змісту та методик підготовки військових фахівців [10]. Вона пов'язана з використанням технічних і інформаційних засобів, розширенням доступу до інформаційних ресурсів і підвищенням вимог до організації навчання, а отже підвищенням вимог до підготовки та проведення занять викладачами ВВНЗ. У зв'язку з початком війни в Україні можна було спостерігати за вразливістю та загрозами, які пов'язані з реалізацією онлайн-освіти в Україні. Необхідно зазначити, що викладачі і курсанти не були готові фізично та психологічно до продовження освітнього процесу. Також негативний вплив на проведення онлайн-навчання мали відсутність стійкої мережі Інтернет, належно обладнаних комп'ютерів, електропостачання та елементарно окремого приміщення для освітньої діяльності.

Як зазначають науковці за рахунок досвіду здобутого за період пандемії COVID-19 і повномасштабного вторгнення на територію нашої держави викладачі ЗВО стали більш впевненими в застосуванні онлайн-методик та ІКТ для навчання. Вони все частіше використовують різноманітні методи та прийоми в реальному часі через чати на освітніх платформах, таких як Zoom, Google Classrooms, Google Meeting, Microsoft Teams, Moodle тощо. Викладачі відчувають велику відповідальність за якісне навчання в цих умовах [11, с. 168].

Методика формування методичної компетентності має науково обґрунтовану основу, яка ґрунтується на використанні методів

проблемно-ситуативного та контекстного навчання. Цей підхід передбачає використання типових проблем і ситуацій під час навчання, які зустрічатимуться у майбутній професійній діяльності. Шляхом розв'язання таких завдань курсанти розвивають свої методичні вміння, а також набувають професійно-важливі методичні якості, необхідні для успішної майбутньої методичної діяльності.

Реалізовувати методику формування методичної компетентності будемо в три етапи – на *ціннісно-мотиваційному, когнітивно-методичному та контрольньо-корегувальному* (табл. 1).

Ціннісно-мотиваційний етап. На даному етапі намічено важливі педагогічні завдання для підвищення мотивації курсантів до їх майбутньої методичної діяльності, а також формування у них ціннісного ставлення до методичної роботи. Основні завдання цього етапу включають у себе сприяння усвідомленню цінностей методичної діяльності, прагнення до реалізації професійних та особистісних настанов, позитивне ставлення до власної професії, свідоме виконання службових обов'язків, розвиток методичних знань та досягнення високого рівня методичної компетентності.

Для досягнення цих цілей використовуються методи, такі як стимулювання, обмін досвідом, навчальні бесіди та дискусії. Наприклад, за допомогою навчальних бесід і дискусій можна визначити основні потреби та вміння, необхідні для виконання військово-професійних та методичних завдань у різних ситуаціях. Окрім того, важливим є використання методу стимулювання, спрямованого на підтримання мотивації до формування методичної компетентності та відповідального ставлення до своїх майбутніх посадових компетенцій. Цей метод сприяє формуванню позитивного ставлення до методичної діяльності і підтримує інтерес до навчально-пізнавальної діяльності шляхом використання активних методів навчання,

Таблиця 1

Етапи методики формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту

Етап	Мета	Методи (методичні прийоми)
Ціннісно-мотиваційний	Підвищення мотивації курсантів до їх майбутньої військово-професійної та методичної діяльності, а також формування у них ціннісного ставлення до методичної роботи	Навчальна бесіда, дискусія, навіювання, особистий приклад викладача, анкетування, тестування, самоконтроль, самооцінювання
Когнітивно-методичний	Розширення та поглиблення військово-професійних і методичних знань у майбутніх офіцерів як фахівців фізичної культури і спорту, а також формування у них методичних умінь, навичок і здатностей	Навчальні бесіди та дискусії, вивчення спеціальної літератури, показ і демонстрація, ІКТ, навчально-пізнавальні ігри, навчальний тренінг тестування, навчально-рольові і ділові ігри, методичні прийоми «акваріум», «мозковий штурм», «круглий стіл», «кейс-метод», контроль і самоконтроль, самостійна робота
Контрольно-корегувальний	Діагностування методичної підготовленості, здатності та готовності майбутніх офіцерів до реалізації своїх методичних функцій, як у мирний, так і у воєнний час	Методи контролю та самоконтролю

професійно-орієнтованого матеріалу, інноваційних технологій, інтерактивного навчання, використання проблемно-ситуативного методу, також чіткого контролю за результатами навчання курсантів і позитивною динамікою формування у них методичної компетентності.

Когнітивно-методичний етап: мета – розширення, поглиблення та формування методичних знань, умінь, навичок і здатностей у майбутніх офіцерів як фахівців фізичної культури і спорту. Основні завдання етапу такі:

- актуалізація та розширення методичних знань у відповідності до особливостей виконання методичних завдань як у період миру, так і в умовах воєнного часу;

- систематизація та поглиблення теоретичних і методичних знань із теорії і методики фізичного виховання, педагогіки і психології, а також загальновійськових дисциплін;

- розширення методичних знань щодо управління процесом фізичного вдосконалення військовослужбовців військової частини;

- розвиток методичної культури як суб'єкта, що займається методичною діяльністю;

- формування у майбутнього офіцера практичного – методичного – мислення, уміння застосовувати досвід у практичній діяльності;

- формування методичних умінь, навичок і здатностей із організації і проведення заходів, як фізичної підготовки, так і бойової підготовки;

- формування необхідних професійно-важливих методичних якостей.

Основними видами навчальних занять, які використовуватимуться на цьому етапі є лекційні, групові, семінарські, практичні та самостійні заняття. Вважаємо, що найбільш результативними видами на цьому етапі є семінарські та практичні заняття, які допомагають курсанту самостійно виконувати пошук та вивчення матеріалу дисциплін, під час підготовки до занять, а також формувати методичні уміння й здатності до майбутньої військово-професійної діяльності. На цьому етапі доцільно використовувати різні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності курсантів як комплекс методів та прийомів, що здійснює психолого-педагогічний вплив на них [7, с. 79]. У порівнянні з традиційними методами навчання основний акцент робиться на розвиток творчого практичного мислення, стимулювання пізнавальної активності, формування творчих умінь вирішувати методичні завдання у нестандартних ситуаціях в умовах невизначеності, а також на закріплення умінь комунікації. Додатково застосовуються такі види навчальних занять і методичних прийомів: семінар-дискусія; розгорнута бесіда; круглий стіл; мозковий штурм; коментоване читання; особистий приклад викладача; навчальна дискусія; ділова гра; кейс-метод; показ, демонстрація і виконання фізичних вправ;

перегляд відеоматеріалів; контроль і самоконтроль. Їх використання дозволить максимально адаптувати навчальні заходи до методичної діяльності майбутніх офіцерів як фахівців фізичної культури та спорту. Вони враховують сучасні умови повномасштабних бойових дій, допомагають їм приймати рішення в екстремальних ситуаціях, відстоювати власні ідеї, розвивати в них бойовий дух та почуття командної роботи, а також досягати результатів в обмежений час.

Основний акцент на цьому етапі робиться на розвиток здатності курсантів до пошуку інформації, її аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, узагальнення та конкретизації. Особлива увага приділяється активізації гнучкості та критичності практичного мислення як майбутніх методистів за напрямками фізичної та бойової підготовки у військовій частині, а також формуванню умінь та навичок методичної роботи з особовим складом.

Для досягнення цілей використовуються різні методи та методичні прийоми, такі як навчальний тренінг, вправи, дискусія, «кейс-метод» і ділова гра, показ і демонстрація фізичних вправ, особистий приклад викладача, фото- та відеоматеріали, а також контроль і самоконтроль курсантів. Основні види навчальних занять на цьому етапі такі: семінарські, практичні та самостійні заняття, які мають найбільше практичне спрямування до їх майбутньої методичної діяльності як офіцерів, командирів, фахівців фізичної культури і спорту. Одним із важливих елементів методики формування методичної компетентності є види навчальних занять, які застосовують в системі їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Лекція є одним із видів навчальних занять, і призначена для надання методичних знань, тим хто вчиться. Головною метою є надання систематизованих основ наукових знань та практичного досвіду з конкретної навчальної дисципліни або окремої тематики. Вона спрямована на розкриття поточного стану та перспектив розвитку конкретної галузі науки, а також акцентує увагу курсантів на найбільш складних і актуальних аспектах навчального матеріалу. Проводиться методом усного викладення матеріалу, у поєднанні з методом показу (демонстрації).

Наступним видом навчального заняття є – групове заняття. Воно представляє собою форму навчального заходу, під час якого викладач використовує пояснювально-лекційний метод для доведення нового навчального матеріалу. В процесі цього заняття викладач веде контроль над розумінням курсантами представленого матеріалу, а також сприяє його закріпленню. Під час заняття викладач послідовно пояснює методичні аспекти, супроводжуючи їх демонстрацією та наведенням конкретних прикладів. Після цього організовується обговорення представленого матеріалу, а також

здійснюється контроль над рівнем його засвоєння. До усного викладення матеріалу та показу, як в лекційному занятті додається ще метод обговорення матеріалу, що вивчається.

Семинарське заняття – це вид навчального завдання, під час якого викладач створює умови для обговорення попередньо визначеної проблеми або теми. Учасники, готують свої доповіді, представляють свої тези. Семінари орієнтовані на розгляд основних та складних методичних аспектів програми навчальної дисципліни. Основне завдання полягає в узагальненні та закріпленні методичних знань, отриманих під час лекцій і самостійної роботи, а також розвитку у слухачів навичок пошуку, критичного аналізу та формування власних поглядів на розглядувані питання.

А практичні заняття є основним видом навчальних занять, під час яких викладач створює умови для засвоєння методичних аспектів навчальної дисципліни шляхом індивідуального виконання спеціально сформульованих завдань слухачами. В їх процесі викладач сприяє формуванню методичних умінь і навичок курсантів у застосуванні набутих знань. Це включає попередній контроль знань і навичок, постановку загальної проблеми для обговорення, розв'язання контрольних завдань, їхню перевірку та оцінювання [5].

У свою чергу основний вид навчальних занять, який сприяє засвоєнню навчального матеріалу, який вивчається, є самостійна робота. На неї покладається відпрацювання, закріплення та поглиблення методичних знань, умінь та навичок, виконання завдань поставлених викладачем, підготовка до майбутніх занять і контрольних заходів, а також формування у курсантів самостійності, ініціативності у пошуках нових знань.

Ефективне використання різних форм, методів навчання і видів навчальних занять переважно залежить від методично правильного вибору та застосування навчальних засобів. Засобами навчання можна вважати як прилади, устаткування та обладнання, які застосовуються для передачі інформації у процесі навчання, так і матеріальних об'єктів, ідей, явищ і способів дій, які призначені для організації та реалізації навчально-виховного процесу [6, с. 113]. Треба виділити сучасні ІКТ, без яких зараз неможлива якісна підготовка майбутніх офіцерів. Додатково важливо визначити засоби фізичного виховання, такі як фізичні вправи, сили природи та гігієнічні засоби. Слід врахувати те, що у процесі фізичних вправ, занять спортом, військово-професійної діяльності організм курсантів зазнає різних навантажень, у тому числі й екстремальних. Залежно від природи і характеру навантаження С. Костів виділяє чотири основні типи їх стомленості: розумове (розв'язування різноманітних інтелектуальних завдань), емоційне (військово-професійна діяльність), сенсорне

(внаслідок напруженої діяльності зорового, слухового та інших видів аналізаторів), фізичне та фізіологічне (виникає під час тривалої та досить інтенсивної навчально-бойової і бойової діяльності) [4, с. 113].

Контрольно-корегувальний етап. Його мета – діагностувати методичну підготовленість, здатність і готовність майбутніх офіцерів як фахівців фізичної культури і спорту до реалізації своїх методичних функцій як у мирний, так і у воєнний час. Основними завданнями цього етапу є такі:

- діагностування рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх офіцерів як фахівців фізичної культури і спорту у період їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

- сприяння формуванню та розвитку методичних умінь до саморефлексії, адекватного оцінювання прийнятих рішень і критичного мислення;

- сприяння формуванню та розвитку методичної здатності та готовності мислити і діяти у нестандартних умовах воєнного часу, сприймати себе як суб'єкта методичної діяльності, умінь вибирати оптимальну стратегію поведінки в нетипових і складних ситуаціях методичної діяльності в процесі реалізації посадових функцій;

- розвивати уміння та навички в конкретних умовах відповідати на запитання «як?», «яким чином?», «у який спосіб?».

Реалізацію авторської методики формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів як фахівців фізичної культури та спорту забезпечує впровадження в освітній процес спецкурсу «Методична компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту у період їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ». До змісту курсу включено такі теми:

Тема 1. «Майбутній офіцер, командир, фахівець фізичної підготовки і спорту: роль, місце та основні функції в системі бойової підготовки у військовій частині».

Тема 2. «Методична діяльність офіцера, командира, фахівця фізичної культури і спорту як суб'єкта військово-професійної діяльності, як у мирний, так і у воєнний час».

Тема 3. «Методична компетентність офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту як складова військово-професійної компетентності».

Тема 4. «Методика формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту як суб'єктів методичної діяльності у процесі професійно-педагогічної підготовки».

Він спрямований на послідовне формування та розвиток методичних знань, навичок і вмінь, які необхідні майбутнім офіцерам як фахівцям із фізичної культури та спорту під час їх методичної діяльності у військових частинах. Він є комплексним і охоплює всі основні методичні аспекти

їх методичної підготовки. Результатом успішної реалізації цього спецкурсу мають стати методичні здатності курсантів, які дозволять їм ефективно виконувати свої методичні функції у методичній діяльності в військовій частині. Головною метою вивчення цього спецкурсу є цілеспрямована підготовка курсантів до реалізації методичної функції фахівця з фізичної культури і спорту в контексті військового середовища.

Висновки.

Розроблено методику формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури та спорту у період їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

З'ясовано, що впровадження в освітній процес авторської методики забезпечуватиме формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів як фахівців фізичної культури і спорту та сприятиме систематизації і поглибленню теоретичних та практичних методичних знань, формування методичних здатностей, формуванню професійно-важливих методичних якостей, а також сприятиме їх готовності до виконання не лише посадових методичних функцій.

Ефективність методики формування методичної компетентності буде підвищена за рахунок впровадження в навчальний процес спецкурсу «Методична компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту у період їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бибик С. П. Словник іншомовних слів. Тлумачення, словотворення та слововживання : близько 35000 слів і словосполучень / за ред. С. Я. Єрмоленко. Харків : Фоліо, 2005. 623 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / під заг. ред. В.Т. Бусел. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. С. 664.
3. Гончаренко С. У. *Методика як наука. Неперервна проф. освіта: теорія і практика*. Київ, 2001. № 2 (1). С. 86–95.
4. Костів С. Ф. Розвиток психофізичної витривалості майбутніх професіоналів військового управління у сфері оборони оперативного-тактичного рівня в системі післядипломної освіти : дис. ... док. філ. за спеціальністю 011. К., 2020. 267 с.
5. Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України : наказ Міністерства оборони України від 20. 07. 2015 № 346. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-15>.
6. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. К. : Академвидав, 2006. 352 с.
7. Ягупов В. В. Неімітаційні активні методи навчання. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2000. № 5. С. 78–85.
8. Ягупов В. В. Основи військово-дидактичних знань: навч. посіб. К. : РВЦ “Київський університет”, 1999. 400 с.
9. Ягупов В. В. Професійно-педагогічна підготовка і компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту. *Актуальні проблеми фізичної культури і спорту у сучасному суспільстві* : збір. наук. пр. 5 Всеукр. наук.-практ. конференц (м. Житомир, 28 листопада 2023 р.). Житомир, 2023. С. 185–189.
10. Jagupow Wasyl. Zawodowa edukacja techniczna Ukrainy a społeczeństwo informacyjne. *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie : Seria Edukacja Techniczna i Informatyczna*. Częstochowa, 2010. T 5. S. 143–154. URL: http://kernel.bg.ajd.czest.pl/wydawnictwo/eti_tom5.html.
11. Sytnykova, Y., Shlenova, M., Kyrpenko, Y., Kyrpenko, V., Konoplenko, N., & Hrynchenko, I.. Teaching Technologies Online: Changes of Experience in Wartime in Ukraine. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET)*. 2023. 18). P. 165–176. URL: <https://doi.org/10.3991/ijet.v18i18.40491>.